

Богдан ГЛИВА, аспірант, кафедра географії та методики її навчання

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3821-3119>

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
46015, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна

ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОПОСЕЛЕНЬ

Актуальність статті зумовлена необхідністю формування сприятливого соціально-екологічного середовища для населення в умовах інтенсивної урбанізації та мегаполізації. Наголошено, що одним із шляхів реалізації такого проєкту є розвиток екологічних поселень. Надано стислий аналіз фундаментальних наукових теорій, концепцій, які формують теоретичну базу дослідження екопоселень.

Ключові слова: екопоселення, екологічна криза, екосоціологія, біоекономіка, природоподібні технології, біоекопоселення.

Bohdan HLYVA, Postgraduate Student, Department of Geography and Methods of Teaching,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3821-3119>

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
46015, M. Kryvonos St., 2, Ternopil, Ukraine

THEORETICAL BASIS OF ECOVILLAGE RESEARCH

Introduction. The relevance of the study is determined by the need to create a supportive socio-ecological environment for the population amid intensive urbanization and metropolitan expansion, which intensifies environmental pressure and contributes to the global ecological crisis driven by economic growth that fails to adequately consider environmental consequences. In this context, innovative projects aimed at preserving green space, strengthening socio-ecological responsibility, and involving communities in the careful use of natural resources become especially important, as human communities must be integrated into ecosystem processes and maintain them without disrupting natural cycles. **The purpose** of the article is to identify and systematize the theoretical foundations of ecovillage research as an innovative form of organizing living space, and to outline scholarly approaches to assessing the correspondence between ecovillage structures and natural ecosystems as well as the mechanisms of their integration into regional ecosystem contexts. **Methods.** The methodological framework combines the historical-dialectical method, analysis and synthesis, the comparative method, and a systems approach, providing a comprehensive view of the ecological, social, and institutional dimensions of ecovillage functioning. **Results.** A review of recent foreign and Ukrainian publications shows that current research concentrates on transformations of social practices and everyday-life models, institutional development and related environmental reforms, and the search for pathways of human–nature coevolution. It is emphasized that the social system that has developed worldwide is the cause of environmental problems, with varying levels, natures, and scales. It is noted that, unfortunately, a person is unable to adequately assess the negative consequences of his activities due to insufficient environmental awareness and the unpredictability of many natural processes. It is emphasized that the growing anthropogenic load leads to a constant reduction of natural resources at a rate that exceeds their ability to recover. In such a situation, researchers are developing ways to address the ecological crisis that have significant practical value. The author's scientific-focused article on research by foreign and domestic scientists is dedicated to solving this problem. However, it should be mentioned that the analysis of professional sources did not reveal a significant number of systematic, fundamental works on eco-settlements. The article substantiates and briefly characterizes the main theories, concepts, and propositions forming the theoretical basis for ecovillage studies. It is shown that this basis relies on the integration of 1) ecosociology and environmental sociology, including ecological modernization theory; 2) the New Ecological Paradigm; 3) the concept of sustainable development; 4) approaches to the socio-economic environment; 5) studies of the history of ecovillage development in Ukraine and internationally; 6) research on nature-inspired (nature-like) technologies; 7) interdisciplinary approaches; 8) developments in the bioeconomy; and 9) research on bio-ecovillages as a high-technology, resource-efficient model of community living.

Conclusions. Since the theoretical aspects of the correspondence of the structure of ecological settlements to natural ecosystems, in particular the principles of organizing the environment that ensures the inclusion of settlements in the ecosystem context of regions, are not yet sufficiently developed in the research space of Ukraine, we see the prospects for further research in the development of theoretical foundations for the study of eco-settlements, in determining the principles of organizing such settlements; in developing a methodology for scientific research into the functioning of eco-settlements.

Keywords: ecovillages, ecological crisis, ecosociology, bioeconomy, nature-inspired technologies, bio-ecovillages.

Постановка науково-практичної проблеми. В науках про Землю особливого значення набувають дослідження, присвячені проблемам екопоселень. Екопоселення у нашому розумінні – це невеликі поселення, де забезпечені високі стандарти екологічного благополуччя, що гарантують високу якість життя населення. Проте якогось універсального визначення терміну «екопоселення» у фаховій літературі не спостерігається, так само, як і державних нормативних документів, які регулюють такі поселення. У цьому зв'язку науковий інтерес становлять інноваційні проекти, спрямовані на збереження зеленого простору, формування соціально-екологічної відповідальності та участь населення у збереженні й використанні природного середовища, а також на передачу набутого досвіду. Одним із шляхів реалізації зазначених проєктів є створення та розвиток екологічних поселень. Люди, людство повинні коректно увійти, вписатися, структурно й функціонально вбудуватися в екосистему та розумно її підтримувати. Слід зазначити, що стан довкілля істотно залежить від антропогенного впливу, який не завжди є позитивним. Усе зазначене сприяє погіршенню якості життя населення в цілому та створює соціально-економічну напругу.

Актуальність і новизна дослідження. Проблеми екопоселень зумовлюються зростаючою необхідністю формування сприятливого соціально-екологічного середовища для населення в умовах інтенсивної урбанізації та мегаполізації, що створюють додаткове навантаження на навколтшнє середовище.

Проте слід зауважити, що в наукових роботах ще недостатньо розроблено теоретичні аспекти відповідності структури екологічних поселень природним екосистемам, а також принципи організації та функціонування середовища, яке забезпечує коректну інтеграцію поселень в екосистемний контекст регіонів. Тому визначення теоретичного підґрунтя досліджень у галузі екопоселень і систематизація теорій і концепцій, які створюють теоретичний базис дослідження і визначають новизну представленого у статті дослідження.

Досліджувана тема пов'язана з актуальним науковим завданням — створенням цілісної системи дослідження екопоселень, що передбачає, зокрема, розробку теоретико-методологічних засад.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Розгляд екопоселень крізь призму теоретичних засад екологічного руху можливий завдяки науковим працям як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Аналіз публіка-

цій останніх років засвідчив, що фокус досліджень спрямований на вивчення змін соціальних практик, інституційного розвитку та пов'язаних із ними реформ стану навколишнього середовища; на пошук шляхів коеволюції (спільної еволюції) людини та природи. Зокрема, в дослідженні Lakatos E.S., Pacurariu R.L., Birgovan A.I. та ін. (2024) представлений систематичний огляд екопоселень як живих лабораторій у контексті сталого розвитку з акцентом на біоекономіку; концептуальні основи екопоселень як організаторів в регіональній інноваційній екосистемі розробили Fauth J., De Moortel K., Schnurman D. (2024); з позицій сталого розвитку розглядаються проблеми міграції до екопоселень та відносини з місцевою громадою (Lenon A. (2024)); роль живих лабораторій у просуванні сталих практик у сільській місцевості у контексті дослідження сільськогосподарських, лісових та агролісівницьких систем вивчають Ali S.A., Tallou A., Lopriore G. (2025); до кола інтересів турецьких науковців (Zeybek O., Erdogan E. (2025)) належить пошук шляхів перетворення традиційних сіл на стійкі громади та оцінка потенціалу екопоселень. Зазначимо також, що в наш час особливої популярності набула книга Діани Ліф Крістіан (Diana Leafe Christian) «Творимо життя разом. Практичні інструменти для розвитку екопоселень та громад вашої мрії» (“Creating life together. Practical tools to grow ecovillages and intentional communities”) де, зокрема наданий аналіз причин успіхів та провалів таких громад, а також пропонуються рекомендації з юридичних питань, плануванню міжособистісних відносин тощо [5].

Стосовно наукового доробку вітчизняних вчених слід зауважити, що аналіз фахових джерел не виявив значної кількості системних, фундаментальних робіт, присвячених проблематиці екопоселень. Для України це відносно нове дослідницьке поле. Зокрема, інтерес викликає підхід до екопоселення як до інформаційного зв'язку (Воробйов В.В., 2015) проблемам функціонально-планувальної організації агрорекреаційних екопоселень присвячене дисертаційне дослідження Мухи Т.О. (2019); темою праць дослідників є, зокрема пріоритети розвитку сільських поселень у контексті децентралізації управління (Лібанова Е.М., Макарова О.В., Заяць Т.А., 2020); науковцями розроблено концептуальні засади формування екобезпечного розвитку агросфери природного середовища, принципи формування екопоселень, визначено основні напрямки життєдіяльності в екопоселеннях тощо (Савицький М.В., Грицан Ю.І., Бабенко М.М., Бондаренко О.І., 2021); на проблеми

фундаментальної екології, зокрема екопоселень, звертають увагу Маленко Я.В., Ворошилова Н.В., Кобрюшко О.Г., 2023); аналіз світового досвіду проектування екопоселень представлений в публікаціях Вантюх Д.Е., Сай-Боднар Ю.В., 2025; екопоселення як нову форму стійких сільських поселень, завданням яких є створення комфортного, раціонально спроектованого середовища для життєдіяльності людей та сучасні тенденції становлення екопоселень розглядають Т.В.Нікітченко, С.В.Риндюк, 2025 тощо. Зважаючи на те, що теоретико-методологічні засади досліджень екопоселень представлені у фаховій літературі недостатньо, ми вирішили у статті зупинитися саме на теоретичному аспекті проблеми.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне підґрунтя кожного дослідження формують фундаментальні наукові теорії, концепції, концептуальні положення тощо. Розглянемо ті з них, які співзвучні з темою нашого дослідження, та, обмежені форматом статті, лише стисло викладемо їхню суть.

У світі склалася кризова екологічна ситуація, яку спричинили, зокрема зростання народонаселення світу, ріст виробництва та споживання сировинних ресурсів, антропогенне забруднення ґрунтів, повітря, води, зникнення багатьох видів живих організмів, екологічні катастрофи, викликані діяльністю людини (наприклад, Чорнобильська катастрофа). Відбувається потепління клімату, зменшується товщина озонового шару атмосфери тощо. Інакше кажучи, саме соціальна система, яка склалася у світі, є причиною виникнення екологічних проблем, різних за рівнем, характером та масштабом. На жаль, людина не в змозі адекватно оцінити негативні результати своєї діяльності внаслідок недостатнього рівня екологічної культури, а також непередбачуваності багатьох природних процесів. Звідси зростає антропогенне навантаження призводить до постійного скорочення природних багатств темпами, що перевищують їхню здатність до відновлення. У такій ситуації вченими розробляються шляхи виходу із екологічної кризи, що мають велике практичне значення. Зокрема, інтерес представляє теорія *екологічної модернізації*, яка зародилася у західній науці у межах інвайронментальної соціології [7]. Ця теорія спрямована на вивчення змін соціальних практик, інституційного розвитку та реформ, пов'язаних зі змінами стану навколишнього середовища. Вона є розвитком, зокрема, таких теорій, розроблених в екосоціології, як теорія екології людини Р. Парка; теорія екологічного комплексу О. Дункана і

Л. Шноре; нова інвайронментальна парадигма Р.Данлапа і В.Каттона. Великого значення в екосоціології набули дослідження, спрямовані на вивчення взаємодії людини та природного середовища, як взаємовпливових процесів. У 60-х роках 20 століття В.І. Вернадський і П. Тейяр де Шарден незалежно один від одного розробили ноосферну теорію, яка базується на нерозривності людини та навколишнього середовища, а також на єдності природи і культури.

Завдяки Р. Данлепу, В. Каттону почала розвиватися *нова інвайронментальна парадигма* (The New Environmental Paradigm (NEP)), яка передбачала формування інших принципів взаємодії суспільства із навколишнім середовищем, поступовий відхід від антропоцентризму, пріоритетність економічного зростання, орієнтацію на споживання. Вивчалися способи формування екоорієнтованого соціального середовища. Робився акцент на попередженні екологічних проблем, а не на їх вирішенні [4].

У результаті спільних зусиль світового наукового співтовариства, спрямованих на пошук оптимальних шляхів, нових форм розвитку відносин людини та навколишнього середовища, були закладені основи *концепції сталого розвитку* (sustainable development), яка охоплює три основні сфери життєдіяльності людей: економічну – концепція передбачає гармонійний розвиток виробництва, продуктивних сил суспільства; екологічну – збереження, відновлення та покращення природного середовища; соціальну – підвищення життєвого рівня населення, соціальних умов та стандартів.

У фаховій літературі представлено різні інтерпретації цього поняття. Стосовно нашої тематики найбільше імпонує визначення сталого розвитку, вперше сформульоване Міжнародною Комісією з навколишнього середовища та розвитку, очолюваною G.Brundtland (1987) як розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не загрожує здатності майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби (Humanity has the ability to make development sustainable to ensure that it meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs) [9, с. 17].

Намагаючись проникнути у суть цього трактування, вважаємо, що йдеться не про обмеження економічного зростання, а про необхідність виключити із суспільного життя нерациональне використання природних ресурсів, що спричинює їх виснаження та деградацію. Звідси, екопоселення є одним із чинників підтримання екологічного балансу в місцях проживання і господарської діяльності людини, від-

новлення живої природи, з одного боку, а з іншого – інвестиції в людей – найцінніший актив кожної країни. Екологічні поселення (екопоселення) і створюються для організації екологічно чистого простору для групи людей, які зазвичай розуміють його цінність і для прийдешніх поколінь. Екопоселення – феномен постіндустріального суспільства. Осць чому концепція сталого розвитку є базовою для дослідження екопоселень. Подальший розвиток досліджень сучасних екопоселень, визначення принципів їх побудови та існування дасть змогу зрозуміти, чи є екопоселення кроком назад у суспільному розвитку, оскільки йдеться в основному про сільські поселення, чи це – перспективний альтернативний варіант для нашого урбаністичного суспільства. У цьому зв'язку зауважимо, що екопоселення часто розглядають як постіндустріальну (постспоживацьку) відповідь на екологічну кризу у країнах з високим ступенем урбанізації. Проте практика екопоселень також поширена в різних соціально-економічних контекстах [3].

Для дослідження екопоселень, на нашу думку, важливим також є положення про *соціально-економічне середовище*, підходи до якого та його елементи, а також взаємодію з людиною, які вперше презентували представники Чикагської школи Р. Парк та В. Берджесс, 1921, і які були розвинуті іншими зарубіжними науковцями, зокрема О. Дункан, Л. Шноре, 1969 та ін. Фундаментальні праці зарубіжних дослідників заклали основи взаємодії системи «людина – навколишнє середовище».

Аналіз фахових джерел засвідчив, що особливий інтерес у вітчизняних та зарубіжних дослідників із різних галузей наук викликає *історія розвитку екопоселень в Україні* та за її межами, що стимулювало появу низки наукових статей. Історії розвитку зарубіжних екопоселень присвячені роботи Р. Гілмана, Дж. Доусона, Г. Джексона та К. Свенсона, Д. Кристіан) та ін. Зазначимо, що передумови екопоселень виникли на основі рухів альтернативних спільнот у другій половині ХХ ст. Екопоселення як окрема концепція у контексті сталих спільнот системно оформлюється пізніше (через мережу, методології, оцінювання сталості) [8; 10]. Вважаємо, що саме вивчення історії становлення екопоселень дозволить визначити принципи їх організації відповідно до наших вітчизняних реалій, перейняти кращий досвід, який буде ефективним у наших умовах, тим самим уникнувши автоматичного перенесення чужого досвіду на наш ґрунт.

В усі часи розвиток людства визначався

науково-технічним прогресом, розвитком нових технологій, які сприяли задоволенню його потреб та забезпечували зростання матеріального добробуту. У результаті цього сучасна людина проживає в досить комфортному середовищі, яке, однак, відзначається дуже високою енергоємністю та споживанням значної кількості ресурсів. Для енергозбереження та раціонального використання енергоресурсів необхідні принципово нові технології, які мають бути вбудовані в природну ресурсну систему, що існує вже мільйони років. Це спонукало науковців до нового підходу до розробки сучасних технологій. Йдеться про так звані природоподібні технології, суть яких полягає в тому, щоб учитися у природи, відтворюючи в науково-технічних рішеннях процеси живої природи. Нові технічні системи, що виникають у результаті цього, спрямовані на створення балансу між техносферою та біосферою, забезпечуючи високу енергоефективність, безвідходність та безпеку довкілля [11]. Розвиток таких технологій вважається стратегічним пріоритетом для реалізації концепції сталого розвитку та вирішення глобальних екологічних проблем. Звідси, *природоподібні технології*, їх розвиток, наукові дослідження у цій галузі ми також відносимо до чинників, які формують теоретичний базис дослідження екопоселень, оскільки саме такі технології здатні відновити природні ресурси та реалізувати інтеграцію у природній ресурсообіг, що є надзвичайно важливим для функціонування екопоселень.

Зазначимо, що природоподібні технології виникли із синергії різних наукових напрямів, на стику різних наук, що є характерним для сучасних досліджень. Тому ще одним вагомим складником теоретичного аспекту дослідження екопоселень є *міждисциплінарність*. Природа єдина, але, щоб органічно вписатися в неї, необхідна тісна співпраця між різними науковими, управлінськими, виробничими галузями та інституціями, що також важливо для практичної організації екопоселень, створення їх інфраструктури, подальшого їх розвитку.

Одним із перспективних напрямів у дослідженні екопоселень вважаємо напрацювання у галузі *біоекономіки*. Спираючись на аналіз фахових джерел, зауважимо, що в багатьох країнах світу вже розроблено концепції розвитку біоекономіки (Аргентина, Бразилія, Велика Британія, Канада, Південна Африка, США, Фінляндія, Швеція та ін.). Інтерес до цього напрямку економічної науки зріс в Україні, особливо в останні роки (Федина С., Ковальов Б., Ігнатченко В., 2019; Олешко О., Ольшанська О. та

ін., 2022, Крамар І., 2023, Білоусько Т., 2024, Вострякова В., 2024). Національний університет біоресурсів і природокористування України спільно з науково-дослідним інститутом економіки і менеджменту розробив концепцію стратегії української біоекономіки до 2030 року. Концепція визначає необхідність створення можливостей для досягнення інноваційного зростання (дослідження інновацій), стійкого зростання (ресурсоефективність і розвиток низьковуглецевої економіки) та інклюзивного зростання (зайнятість, продуктивність, соціальна і територіальна згуртованість) [2].

Аналіз фахової як зарубіжної, так і вітчизняної літератури з проблем біоекономіки, дозволив визначити біоекономіку як галузь економіки, яка встановлює баланс між економічним зростанням та екологічною безпекою за рахунок використання відновлюваних біологічних ресурсів і біотехнологій виробництва енергії, продуктів харчування, матеріалів тощо, які також уможливають переробку відходів та зниження залежності від викопного палива. Організація екопоселень як нової високотехнологічної моделі життєустрою, як інтеграції людини і природи, базуючись на сучасних біотехнологіях та біоекономіці, вирішує проблему органічного входження людини в біосферу. То-

му дослідження у галузі біоекономіки є, на нашу думку, невід'ємним елементом теоретичних засад дослідження екопоселень. Тим більше, що останнім часом у фаховій літературі розгортається тема створення біоекопоселень як інноваційної моделі організації екопоселень. Біоекопоселення розглядаються як інноваційні автономні поселення, що базуються на передових біотехнологіях, замкнутому циклі виробництва, органічному сільському господарстві та відновлюваних джерелах енергії. Інакше кажучи, високий рівень життя у таких поселеннях забезпечується за рахунок використання місцевих ресурсів і енергії. Отже, розвиток досліджень *біоекопоселень* також входить до теоретичних засад дослідження екопоселень, оскільки дозволяє модернізувати теорію відповідно до реалій та вимог часу, зрозуміти відмінності між двома поняттями, вибрати оптимальний варіант та оцінити можливості його впровадження в Україні тощо.

Систематизацію зазначених вище фундаментальних теорій та концепцій, які складають теоретичний базис дослідження екопоселень, їх зміст, аналітичну роль та типову тематику для предметного аналізу в екопоселеннях подано в табл. 1.

Таблиця 1

Теоретичні компоненти дослідження екопоселень та їх аналітична роль (розроблено автором)

№	Теоретична компонента	Ключовий зміст	Аналітична роль (що пояснює в екопоселеннях)	Типові індикатори/приклади для аналізу
1	Екосоціологія / інвайроментальна соціологія (зокрема екологічна модернізація)	Екологічні реформи через інституції, практики, технології, управління	Як змінюються практики та інституції, що зменшують екологічний тиск	локальні правила/угоди; управління ресурсами; екологічні інновації; практики енерго- та ресурсоефективності
2	Нова інвайроментальна парадигма (NEP)	Відхід від антропоцентризму, визнання меж природних систем	Ціннісну основу: екосвідомість, норми поведінки, ставлення до природи	екологічні норми громади; освітні практики; екологічні "кодекси"/принципи
3	Концепція сталого розвитку	Баланс екологічного, соціального, економічного вимірів	Чому екопоселення розглядаються як модель стійких спільнот	екологічний слід; місцева економіка; соціальна згуртованість; якість життя
4	Соціально-економічне середовище	Взаємодія "людина – середовище" як система	Які чинники середовища визначають формат поселення й поведінку мешканців	структура зайнятості; доступ до послуг; локальні мережі; соціальний капітал
5	Історія розвитку екопоселень (Україна/світ)	Еволюція руху, мережування, типології	Які моделі/помилки/успішні практики переносні на український контекст	типи спільнот (традиційні/цілеспрямовані); моделі управління; траєкторії становлення

6	Природоподібні (nature-like) технології	Відтворення процесів живої природи у технічних рішеннях	Технологічну основу ресурсоефективності й екологічної безпеки	замкнуті цикли; безвідходні рішення; енергоефективність; екобудівництво
7	Міждисциплінарність	Синергія природничих, соціальних, технічних наук	Чому екопоселення неможливо дослідити “однією дисципліною”	участь різних стейкхолдерів; інтегровані методики; змішані набори показників
8	Біоекономіка	Використання відновлюваних біоресурсів і біотехнологій	Економічну модель сталого життєустрою та зниження залежності від викопного ресурсу	біоресурси; біоенергія; переробка відходів; локальні ланцюги вартості

Взаємозв'язки ключових теоретичних компонентів узагальнено на рис. 1. Схема демонструє інтегративний характер теоретичного підґрунтя: ціннісні підходи поєднуються з інсти-

туційними, технологічними та економічними вимірами, що забезпечує цілісний аналіз екопоселення як системи.

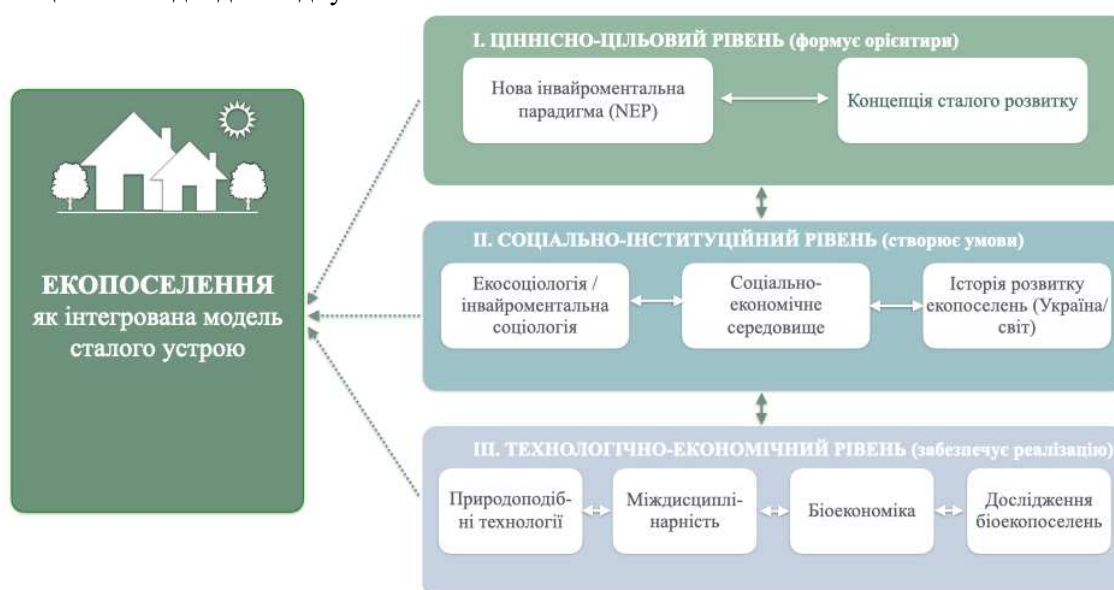

Рис.1 Концептуальна схема теоретичного базису дослідження екопоселень (розроблено автором)

Зауважимо, що теоретичний доробок вчених знаходить практичну реалізацію. Зокрема, створена глобальна мережа екопоселень Global Ecovillage Network (GEN) – всесвітня асоціація екопоселень, метою якої є просування концепції екопоселень через просвітницьку роботу, обмін інформацією, партнерство, пропонування конкретних альтернатив на прикладі життя в екопоселеннях тощо. Ця організація представлена на всіх континентах. У 2018 році була створена і “Глобальна мережа екопоселень України”, місія якої – об’єднати та сприяти розвитку екопоселень і інших сталих спільнот в Україні для поширення екологічних цінностей та філософії усвідомлення життя в суспільстві [1].

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Теоретичний базис дослідження екопоселень складає інтеграція: 1) екосоціології, інвайронментальної со-

ціології та її теорії екологічної модернізації зокрема; 2) нової екологічної парадигми з акцентом на попередження екологічних проблем, а не на їх вирішення; 3) концепції сталого розвитку (sustainable development), яка задовольняє потреби теперішнього часу, але не загрожує здатності майбутніх поколінь задовольняти їх власні потреби; 4) положення про соціально-економічне середовище, в якому закладені основи взаємодії системи “людина – навколишнє середовище; 5) історії розвитку екопоселень в Україні та за її межами, що відкриє можливість творчо розвинути чужий досвід відповідно до наших реалій; 6) досліджень у галузі природоподібних технологій, суть яких полягає у відтворенні у науково-технічних рішеннях процесів живої природи; 7) міждисциплінарності, яка обумовлюється синергійністю сучасної науки; 8) напрацювань у галузі біоекономіки – галузі економіки, яка встановлює баланс між еконо-

мічним зростанням та екологічною безпекою; 9) досліджень з розвитку біокопоселень, в яких високий рівень життя забезпечується за рахунок використання місцевих ресурсів, енергії, передових біотехнологій.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у подальшому розвитку теоретичних засад дослідження екопоселень, у визначенні принципів організації таких поселень; у розробці методики наукового дослідження функціонування екопоселень.

Перспективи використання результатів дослідження вбачаємо в тому, що розглянуті у статті теорії та концепції можуть бути теоретичним фундаментом для створення екопоселень, трансформуючи теоретичні ідеї в практичні дії. Наприклад, вони впливають на організацію господарства (виробництво чистої сільськогосподарської продукції, яка відповідає екологічним стандартам, вибір будівельних ма-

теріалів, соціальну взаємодію, розвиток агротурizmu тощо). Концепція сталого розвитку, зокрема реалізується через використання відновлюваних джерел енергії, замкнуті цикли ресурсів (енергія, вода відходи) тощо

Також слід зазначити, що викладені вище теорії мають практичне значення для життя мешканців екопоселення. Зокрема, люди, ведучи господарство, самостійно забезпечують себе їжею, водою, житлом, тим самим зменшуючи залежність від зовнішніх ресурсів. Використовують ідеї, закладені в теоретичних джерелах, отримуючи електроенергію через сонячні батареї, застосовуючи компостні ями тощо. Тобто, екологічні теорії дозволяють екопоселенням перетворитися на функціональні моделі сталого майбутнього, пов'язуючи відновлення природи, екологічного балансу з власним благополуччям.

Література:

1. Глобальна мережа екопоселень України. (n.d.). *Зелена дорога екопоселень*. URL: <https://genukraine.com.ua/index.php/uk/> (дата звернення:22.04.2026)
2. Концепція стратегії української біоekonomіки до 2030 року (проект). URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u327/strategiya_ukr_bioekonomiki.pdf (дата звернення:22.04.2026)
3. Barani, S., Alibeygi, A. H., & Papzan, A. (2018). A framework to identify and develop potential ecovillages: Meta-analysis from the studies of the world's ecovillages. *Sustainable Cities and Society*. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2018.08.036>
4. Catton, W. R., Jr., & Dunlap, R. E. (1980). A new ecological paradigm for post-exuberant sociology. *American Behavioral Scientist*. <https://doi.org/10.1177/000276428002400103>
5. Christian, D. L. (2003). *Creating a life together: Practical tools to grow ecovillages and intentional communities*. URL: https://archive.org/stream/fa_Creating_a_Life_Together-Practical_Tools_to_Grow_Ecovillages_and_Intentional_Communities_djvu.txt
6. Fonseca, R.A.A., Irving, M.d.A., Nasri, Y.X.G. et al. *Sustainability and social transformation: the role of ecovillages in confluence with the pluriverse of community-led alternatives*. *Clim Action* 1, 23 (2022). <https://doi.org/10.1007/s44168-022-00022-5>
7. Mol, A. P. J., Spaargaren, G., & Sonnenfeld, D. A. (2013). *Ecological modernization theory: Taking stock, moving forward*. URL: https://www.researchgate.net/publication/258266007_Ecological_modernization_theory_taking_stock_moving_forward
8. Rautan, I., Supramaniam, S., & Alizadeh, H. N. (2025). Ecovillages: From isolated communities to ideal models of sustainable communities. *Community Development Journal*. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsaf044>
9. World Commission on Environment and Development. (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future*. URL: <https://www.brundtland.co.za/wp-content/uploads/2022/08/Brundtland-Report-1987-Our-Common-Future.pdf>
10. Singh, B., Keitsch, M. M., & Shrestha, M. (2019). Scaling up sustainability: Concepts and practices of the ecovillage approach. *Sustainable Development*. <https://doi.org/10.1002/sd.1882>
11. United Nations Industrial Development Organization. (2019). *Nature-like and convergent technologies driving the Fourth Industrial Revolution*. URL: <https://www.unido.org/sites/default/files/files/2020-01/Convergent%20technologies.pdf>

References:

1. Hlobalna mrezaha ekoposelen Ukrainy. (n.d.). *Zelena doroha ekoposelen*. Retrieved April 22, 2026, from <https://genukraine.com.ua/index.php/uk/>
2. Kontsepsiia stratehii ukrainskoi bioekonomiky do 2030 roku (proiekt). (n.d.). Retrieved April 22, 2026, from https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u327/strategiya_ukr_bioekonomiki.pdf
3. Barani, S., Alibeygi, A. H., & Papzan, A. (2018). A framework to identify and develop potential ecovillages: Meta-analysis from the studies of the world's ecovillages. *Sustainable Cities and Society*. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2018.08.036>
4. Catton, W. R., Jr., & Dunlap, R. E. (1980). A new ecological paradigm for post-exuberant sociology. *American Behavioral Scientist*. <https://doi.org/10.1177/000276428002400103>
5. Christian, D. L. (2003). *Creating a life together: Practical tools to grow ecovillages and intentional communities*. URL: https://archive.org/stream/fa_Creating_a_Life_Together-Practical_Tools_to_Grow_Ecovillages_and_Intentional_Communities_djvu.txt
6. Fonseca, R.A.A., Irving, M.d.A., Nasri, Y.X.G. et al. *Sustainability and social transformation: the role of ecovillages in confluence with the pluriverse of community-led alternatives*. *Clim Action* 1, 23 (2022). <https://doi.org/10.1007/s44168-022-00022-5>

[00022-5](#)

7. Mol, A. P. J., Spaargaren, G., & Sonnenfeld, D. A. (2013). *Ecological modernization theory: Taking stock, moving forward*. URL: https://www.researchgate.net/publication/258266007_Ecological_modernization_theory_taking_stock_moving_forward
8. Rautan, I., Supramaniam, S., & Alizadeh, H. N. (2025). Ecovillages: From isolated communities to ideal models of sustainable communities. *Community Development Journal*. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsaf044>
9. World Commission on Environment and Development. (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future*. URL: <https://www.brundtland.co.za/wp-content/uploads/2022/08/Brundtland-Report-1987-Our-Common-Future.pdf>
10. Singh, B., Keitsch, M. M., & Shrestha, M. (2019). Scaling up sustainability: Concepts and practices of the ecovillage approach. *Sustainable Development*. <https://doi.org/10.1002/sd.1882>
11. United Nations Industrial Development Organization. (2019). *Nature-like and convergent technologies driving the Fourth Industrial Revolution*. URL: <https://www.unido.org/sites/default/files/files/2020-01/Convergent%20technologies.pdf>

Надійшла до редакції 11.03.2026 р.

Прийнята до друку 15.04.2026 р.

Опублікована 26.05.2026 р.

